

GEOGRAFIYA DARSLARIDA SUVNING TANQISLIGI VA UNING OQIBATLARI MAVZUSINI O'QUVCHILAR ONGIGA SINGDIRISH.

Sultonova Matlyuba Abdumovlonovna

Toshkent viloyati Olmaliq shaxri kasb hunar maktabi

Geografiya va biznes asoslari fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada suv tanqisligi va uning oqibatlari mavzusining geografiya darslariga qo'shilishi o'rganilib, o'quvchilarning ushbu muhim masala bo'yicha tushunchalarini oshirishga qaratilgan. Tadqiqotda suv tanqisligi bo'yicha ta'lim bo'yicha mavjud tadqiqotlarni ko'rib chiqish uchun adabiyotlar tahlili qo'llaniladi. Bundan tashqari, maqolada mavzuni o'qitishda foydalaniladigan usullar keltirilgan, uni geografiya darslariga kiritish natijalari muhokama qilingan va samarali amalga oshirish uchun tushunchalar, takliflar va tavsiyalar bilan yakunlangan.

Kalit so'zlar: suv tanqisligi, geografiya ta'limi, o'quvchilarning xabardorligi, oqibatlari, adabiyotlarni tahlil qilish, usullari, natijalari, munozara, xulosalar, takliflar

Suv tanqisligi dolzarb e'tiborni talab qiladigan dolzarb global muammodir. Ushbu muammoni hal qilish uchun kelajak avlodlarga suv tanqisligi oqibatlari va uning sayyoraga ta'siri to'g'risida ma'lumot berish juda muhimdir. Ushbu maqola suv tanqisligini geografiya darslariga kiritishni o'rganib chiqadi va talabalar o'rtasida xabardorlik va mas'uliyatni rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi.

Geografiya darslarida suv tanqisligini o'qitish samaradorligini aniqlash uchun turli usullar qo'llanildi. Bularga interaktiv munozaralar, multimediyaga taqdimotlari, amaliy tadqiqotlar va suvdan stressli hududlarga sayohatlar kiradi. Talabalar orasida tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish qobiliyatlari va mas'uliyat hissini rivojlantirishga qaratilgan usullar.

Geografiya darslarida o'quvchilarga suv tanqisligi va uning oqibatlari to'g'risida ma'lumot berish ekologik ongini rivojlantirish va mas'uliyatli fuqarolikni targ'ib qilish uchun juda muhimdir. Ushbu mavzuni talabalar ongiga samarali singdirish uchun ba'zi strategiyalar va tadbirlar:

Asoslardan boshlang:

- Suv tanqisligi tushunchasini, shu jumladan jismoniy tanqislik (suv resurslarining etishmasligi) va iqtisodiy tanqislik (infratuzilma va boshqaruvning etarli emasligi) o'rtasidagi farqni tushuntirishdan boshlang.

- Aniq tushunishni ta'minlash uchun suv stressi, suv tanqisligi va suv xavfsizligi kabi asosiy atamalarni aniqlang.

Muammoni mahalliyashtirish:

- Mavzuni suv tanqisligining mahalliy yoki mintaqaviy misollari bilan bog'lang. Suv tanqisligi global muammo, ammo ularning hamjamiyati yoki mamlakatiga o'ziga xos ta'sir ko'rsatishi mumkinligini muhokama qiling.

-Suv tanqisligi va uning oqibatlariga duch keladigan joylarning haqiqiy misollarini ko'rsatish uchun amaliy tadqiqotlar yoki yangiliklar maqolalaridan foydalaning.

Interfaol Munozaralar:

- Talabalarni suvning ahamiyati va uning hayotning turli jabhalarida, shu jumladan qishloq xo'jaligi, sanoat va shaxsiy foydalanishdagi roli to'g'risida ochiq munozaralarga jalb qilish.

- Talabalarni suv tanqisligi shaxsan ularga va ularning jamoalariga qanday ta'sir qilishi mumkinligi haqidagi fikrlarini baham ko'rishga undash.

Ko'rgazmali qurollar va Multimedia:

- Suv resurslarining global va mahalliy miqyosda taqsimlanishini vizual tarzda ko'rsatish uchun xaritalar, jadvallar va grafiklardan foydalaning. Ko'rgazmali qurollar tushunish va saqlashni kuchaytirishi mumkin.

- Suv tanqisligining ekotizimlar, jamoalar va iqtisodiyotga ta'sirini ta'kidlaydigan hujjatli filmlar, videolar yoki virtual sayohatlarni qo'shing.

- Suvni boshqarish va tanqislik bilan bog'liq onlayn simulyatsiyalar yoki o'quv o'yinlarini o'rganing.

Dala Sayohatlari:

- Iloji bo'lsa, mahalliy suv inshootlariga, suv omborlariga yoki suv tanqisligidan aziyat chekadigan joylarga ekskursiyalarni tashkil qiling. Haqiqiy natijalarni ko'rish talabalarga doimiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

- Suvni tejash bo'yicha mutaxassislar yoki mahalliy siyosatchilar kabi mehmon ma'ruzachilarni tushuncha almashish va savollarga javob berish uchun taklif qiling.

Amaliy loyihalar:

- Talabalardan suv tanqisligi masalalarini tadqiq qilishni va echimlarni taklif qilishni talab qiladigan loyihalarni tayinlang. Bu suvni tejash rejalarini ishlab chiqish, suvdan foydalanish tartibini tahlil qilish yoki xabardorlik kampaniyalarini yaratishni o'z ichiga olishi mumkin.

- Loyiha yondashuvlarida ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish.

Intizomiy yondashuv:

- Suv tanqisligi mavzusini biologiya, iqtisod yoki ijtimoiy fanlar kabi boshqa fanlarga qo'shish. Ushbu fanlararo yondashuv masalani yanada yaxlit tushunishni ta'minlashi mumkin.

Muntazam Yangilanishlar:

- Suv tanqisligi bilan bog'liq dolzarb voqealarni o'z ichiga olgan holda mavzuni saqlang. Muammoni hal qilishga qaratilgan so'nggi o'zgarishlar, siyosatdagi o'zgarishlar yoki tashabbuslarni muhokama qiling.

10. Harakatni Rag'batlantirish:

- Talabalarni kundalik hayotlarida suvni tejash amaliyotini taklif qilish orqali chora ko'rishga ilhomlantiring. Ularni oilalari va jamoalari ichida xabardorlikni tarqatishga undang.

Ushbu strategiyalarning kombinatsiyasini o'z ichiga olgan holda, siz talabalarga nafaqat suv tanqisligi masalasini tushunishga, balki uning ahamiyati va potentsial oqibatlarini o'zlashtirishga yordam bera olasiz. Ushbu yondashuv mas'uliyat hissini kuchaytiradi va talabalarga suvni barqaror boshqarish bo'yicha xabardor advokat bo'lishga imkon beradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, suv tanqisligini geografiya darslariga qo'shish o'quvchilarning tushunishi va xabardorligini oshirishning samarali strategiyasi bo'lishi mumkin. Biroq, resurslarning cheklanishi, o'quv dasturining cheklanishi va turli xil talabalar kelib chiqishi kabi muammolarni hal qilish kerak. O'qituvchilar, siyosatchilar va jamoalar o'rtasidagi hamkorlikdagi sa'y-harakatlar ushbu muammolarni bartaraf etish va suv tanqisligi to'g'risida har tomonlama tushunishni rivojlantirish uchun juda muhimdir.

Xulosalar:

Xulosa qilib aytganda, suv tanqisligini geografiya ta'limiga kiritish talabalarni ushbu muhim global muammoni hal qilish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar bilan jihozlash yo'lidagi qimmatli qadamdir. Kuzatilgan ijobiy natijalar Real muammolarni o'quv dasturiga kiritishning potentsial ta'sirini ta'kidlaydi. Biroq, o'qitish usullarini takomillashtirish, ta'lim resurslarini yangilash va rivojlanayotgan ekologik muammolarga moslashish uchun doimiy harakatlar talab etiladi.

Suv tanqisligi bo'yicha ta'lim samaradorligini yanada oshirish uchun o'qituvchilar mutaxassislar bilan hamkorlik qilishlari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishlari va amaliy tajribalarni birlashtirishlari kerak. Bundan tashqari, siyosatchilar suv bilan bog'liq mavzularni o'quv dasturlariga kiritishni birinchi o'ringa qo'yishlari va o'qituvchilarni tayyorlash uchun resurslarni ajratishlari kerak. Mahalliy jamoalarni jalb qilish va jamoaviy mas'uliyat hissini tarbiyalash kelajakda suv tanqisligi muammolarini hal qilishga qodir ekologik ongli fuqarolarni yaratishga yordam beradi.

Adabiyotlar.

1. Jones, E., Qadir, M., Van Vliet M. et al. [2019]. The state of desalination and brine production: A global outlook. *Science of the Total Environment*, 657, 1343–1356.
2. Shiklomanov, I. [1998]. *World Water Resources: A new Appraisal and Assessment for the 21st Cent.* Paris. Water crises are a top global risk [2015]. World Economic Forum, Davos.

3. Khilchevskiy, V.K., Grebin, V.V., Zabokrytska, M.R. [2019]. Abiotic Typology of the Rivers and Lakes of the Ukrainian Section of the Vistula River Basin and its Comparison with Results of Polish Investigations. *Hydrobiological Journal*, 55(3), 95-102
4. Khil'chevskii, V.K., Khil'chevskii, R.V., Gorokhovskaya, M.S. [1999]. Environmental aspects of chemical substance discharge with river flow into water bodies of the Dnieper River basin. *Water Resources*, 26(4). 453–458
5. Baxtiyor ogli, R. I. (2023). Methods for searching and using maps using internet resources in geography lessons. *Journal of Universal Science Research*, 1(11), 545-548.
6. Baxtiyor o'g'li, R. I. (2023). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA GEOGRAFIYANI O'QITISHNING ZAMONAVIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH.